

ACC. N:R M. 10504 : 1-53.

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *Agneta Vils*

Härad: *Frosta*

Adress: *Blekingevägen 3 C, Lund*

Socken: *Stöby*

Berättat av: *olika personer; se bak-*
niden för uppt. bladet

Uppteckningsår: *1947*

Född år _____ i _____

När den nya tiden kom till bygden.

s. 1-53.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

LuF. 59.

ACC. N:R M. 10504 : 1-53.

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *Agneta Vils*

Härad: *Frosta*

Adress: *Blekingevägen 36, Lund*

Socken: *Hörby*

Berättat av: *olika personer; se bak-*
niden för uppt. bladet

Uppteckningsår: *1947*

Född år *i*

När den nya tiden kom till bygden.

s. 1-53.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

LUF. 59.

ACC. N:R. M. 10504:1.

Landskap: Skåne
 Härad: Frisia
 Socken: Flörby
 Uppteckningsår: 1947

Upptecknat av: Agnete Vids
 Adress: Blehingev. 3 B. Lund
 Berättat av: Martin Andersson
 Född år 1881 i Flörby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

yppe?

När den nya tiden kom till bygden.

Flörby var en av de förra skånska byarna, som införde laga skifte. Det infördes redan i början på 1840-talet.

Det finns inga oshifade byar kvar här. Vi har inte längre kvar den ursprungliga bynämnen här. Men det förekommer i Sallerup, Vöringe och Vörå och i Lötöfja.

Vi har haft en huseförening här, men den upplöses nu i samband med att laga

?

skrifte in fördes.

Vi har haft tre Fiskerföreningar inom socknen. En av dem bestod i 25 år.

Ödlingen gick kraftig fram över denna socken på 1860-talet och var fullbordad på 1890-talet.

På 1880-talet påbörjade man en första 7-års-cirkulation här. Man förordade då att det betydde mycket för värdkraften att samma värd inte kom igen mer än en gång i stället.

Vi har ett indevirvt jordbruk här; småbruk och ladugårds-skötsel har betydelse mycket.

Jordbruksrevolutionerades väsentligt kring skelshäfte.

På 1860-talet odlades ganska mycket äng upp och en del gjald lades under plogen. Men på de senaste 40 åren har ingen äng odlats upp.

Lövång har inte funnits i min tid. Jag har alltså inte varit bekant för mellersta Skåne.

För 50 år sedan fanns det mycket befolkning här. Inledningen till att det blev slutt för bebyggelsen skedde när den industriella utvecklingen började dröja ungdomen från landsbygden.

Det förekom gästgärdarestugor här i slutet på 1880-talet.

Folket här har i ganska stor utsträckning lämnat det mindre lönsamma jordbruksarbetet för att ägna sig åt något mera intressant. Nu på 1900-talet har också en del ungdomar lämnat landet för att gå den långa vägen. Resultatet blir att de gamla får arbeta dubbelt. Det kommer att bli betydligt svårare för förvärvningen när de gamla dö och det inte finns någon ungdom som kan ta vid på landsbygden.

Immigrationen har inte spelat någon väsentlig roll. På 90-talet för några ungdomar till Amerika. Men det var värre inte på landsbygden; där fanns det hela trakter som blev alldeles rena på ungdom. Överflyktslängnad och nitiken att slippa värnplikten var de orsaker, som bidrog till att man lämnade Sverige.

Natura-betalningen började på smått upphöra kring sekelskiftet. De gifta städerna hade kvar till natura-betalning långt.

När jag var barn fanns det sju handelsstäder här i Hölby. Jag tror att den fjärde kom till redan på 1860-talet. Hölby är ju sedan gammalt en handelsort.

På 50 år sedan började boresktskicket förändras ganska väsentligt. Kring sekelskiftet började man lägga ut på att göra boreskts-

byggnader och ladvärdslängor mera ända-
målsenliga och bekväma.

Stick-tak var vanliga när jag var barn.
På 1890-talet blev det allmänhet med hätt tak,
i allmänhet då plåt eller stjärn.

Röd färgning och målning har förekommit
så länge jag kan minnas. I min barndom
var och var målade tak vanliga; de var ofta
röd målade.

Den allmänna höjningen av levnads-
standarden kring skolskiftet gjorde att man
då allmänhet om- och-nybyggde sina hus.

Kring skolskiftet kom de enbåriga
måttens möblemången allmänhet i bruk.
Allmogemöblerna var de vanligaste. Omkring
1880-90 hade möblerna drägnade ben; de fin-
drägn redan i slutet av 1890-talet och lämnade
plats för fabriksmöblerna. "Pinna stolar" hade

da sine premiär.

Vi har alltid haft tapeter i min
hem, men hos arbetare, borgare och bönder
har i hushållen varit det vanligt med kalkade
väggar.

Gardinerna bestod bara av en
kott kappa som gick tvärs över halva fönstret.

På 1890-talet använde vi lervallrikar
och annat köksmaterial av lera.

De gamla fina kalasen är där nu.
Vojerna har förändrats väsentligt. Vi fick en
dansbana på 90-talet. Nu har tivoli och bio
börjat att helt dominera ungdomens nöjes-
liv.

I slutet av 1880-talet började vi hålla
tidning. Man var då i allmänhet 2-3 per-
soner om en tidning.

Vi baru bästa gauska omgärdet.

Det fanns ju ett litet lånebibliotek.

I min hem församling dock mera num-
rig tradition än läsning.

De stora vägarerna har förbättrats åt-
skiljigt sedan staten övertog dem och de små
sedan man fått statsbidrag till att förbättra
dem.

Gädderavagnen fanns i min barndom.
Den kom nog på 1860-talet.

Folkskoleundervisningen var bra
i min barndom. Bitterligen undervisades
50-60 barn på samma gång, men man
hade respekt för sin lärare och var tvungen
att följa med i skolan annars blev det ju
straff.

På söndagarna gick man inte
arbete. Flitig kyrkgång på den tiden.
Dop förekom ibland i kyrkan, ibland

i prärigården och någon gång i hemmet.

Begravningar gör till exempel på samma sätt nu som för.

Växelskivlorna har blomstär upp här periodvis men har aldrig betygt något nämnvärt.

1870-78 hade vi mycket goda år inom jordbruket. 1880 var det dåliga tiden. När så mejeriet kom 1890 blev det bättre igen.

Sannars kan man nog säga att landbrukets böjkonjunktur i stor del har följt kriget. Det innebär givetvis något för konsumtionshållanden. Men fick bättre råd till växling.

ACC. N:R M. 10504:9.

Landskap: Skåne
 Härad: Mönå
 Socken: Hörby
 Uppteckningsår: 1947

Upptecknat av: Agnete Vilo
 Adress: Blekingev. 3 b. Lund
 Berättat av: Lektor Oskar Appelgren
 Född år 1868 i Hehog

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Till Hörby 1897

Vår den nya tiden kom till bygden.

Laga skizze infördes här i mitten av 1800-talet, men det tog några årtionden innan den var helt genomförd.

Byrådsman är ännu ägare till vissa samfälligheter så de är ju inte skizade.

Hörby ligger alligen byrådsman, som går till ruggen som för i världen bara med den skilnaden att den inte längre avslutas med ståt gille. Alderman i år var Gösta Turesson och han

vilken by?

har hand om alla handlingarna.

I Kopinge förekommer också bysam-
ma varje år. Plagtofia här intas lever
den kvar, men man håller inte stämman
varje år längre. De har inte haft någon
på de senaste 3-4 åren. När byarna blev
splittade och allmänningarna försvann
hade man inte längre så mycket gemen-
samhet att diskutera.

Omläggningen av jordbruksproduk-
tion har ju förekommit. Tidigare var socker-
betsodlingen förebehållen slätten, man
trädde att det bara lönade sig i slättens
brädiga mylla. Men för ungefär 50 år
sedan började man så smått föröka med
sockerbetsodling här och det blev mycket
väl ut. När man så märkte att betarna
lönade sig kom också potatis-odlingen igång

på allvar.

Ängs-arealen har inte berömt av annat
än sådan jord som det inte lönade sig att
odla upp.

För i världen, d. v. s. under föra århundra-
det såg frögorna och familjens brinner hemma
och vände och spann på krävarna.

Många utvandrade till Amerika. Till
slut mest amerikanska ju gjorts stoppa stäm-
men av milärningarna. En del härifrån hade
för det lovat av att de kunde tjäna
pengar. Där hemma tjänade de en krona
om dagen, i Amerika 4 svenska kronor. Så må-
ningarna förbättrades förhållandena i Sverige
och emigrationen tog slut.

I min ungdom sparade man mera

inte längre de gamla traditionerna. Då
började en kalas kl 5 på eftermiddagen
och slutade kl 3 på morgonen och man åt
hela tiden. D. v. s. herrar och damer skiftades
här att äta mypphöligt i timmar. Medan
man väntade på varandra spelade man
kort eller pratade mellan nätterna. Innan
man för hem fick man kaffe och de skiftades
17 sorters kakor.

Här begravningarna hade släkten
alltid varit med sig.

Umgångeshuset här är nästan de samma
som för. Man bjuder hem hela familjen
med både vuxna och ungdomar. De fick
inte en för en ung flicka att gå någon-
stans utan förkläde i sin ungdom.

Vi höll tidning i min barndom. Det var
sådan man lånar böcker, i allmänhet var
man för högt efter arbetet för att orka läsa.
Det var också så att det var någon förälder
från folkskolan i högre skola.

Vad enda nöje var ofta var kyrko-
besöket. Det var också för då gick man
tillsammans att hämta folk. Det var en själv-
klar sak att man skulle gå i kyrkan.
På söndagarna skulle ingen arbeta i onö-
dan. När det var bönsöndag kläddes f.o.m.
barnen i svart när de skulle gå i kyrkan.

Under första världskriget tjänade
bönderna en hel del. De tjänade ganska
mycket. Det var då inte ovanligt att
att första på champagne även bland

ACC. N:R M. 10504:15.

ganska suktat folk.

På 1850- och 1870-talen har jag
inte hört att det var några speciellt
goda år, men 1916-17 var en bra år.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. M.10504:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Agnete Veb
 Härad: Trosia Adress: Blehinge
 Socken: Hörby Berättat av: Göta Turesson.
 Uppteckningsår: 1947. Född år 1885 i Borjoholmen. Tros Hörby
1893.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När den nya tiden kom till bygden

Byggnämnarna finns, men inte enlig den gamla seden.

Hörby anten år 1832 om laga skifte.
 Det genomfördes åren 1833, 34, 35 och 36.

Den första mera betydande jordbruket för-
 bättringen var när man började bryta och plöja
 djupsare, den s. k. djupkulturen, för 30-40 år
 sedan. Vid samma tid började man också
 med dynamit sprängning.

Direktor Vils Larsson har gjort mycket
 för jordens djup bearbetning här.

Omläggning av jorden började slå
 igång då Vils Larsson i Dalarna sina fridag.

En annan nyhet som var av betydelse infördes redan för 75-100 år sedan då man började mörkla. Man tog upp kalkhaltig och fosforhaltig jord ur mörkelt gravarne och spredde ut den över åkrarna. Det var nog den allra första jordbruksförbättringen. Efter dansk-nyska kriget 1864 kom det en del danskar hit; de var frögångare i mörklings.

Efter laga skiftes genomförande fick varje bonde mera intress av att förbättra sin jord. Man tog bort stenarna och byggde gårdsgårdar.

Kring skolskiftet började man allmänna odla nya ängsmarker. Tidigare var ängen större än åkerarealen.

Min far hade såväl händer som hävarv. För 75 år sedan började man

gå över från häärder. Men man får nog
härvidlag räkna med en 50 år lång
avvecklingsperiod. Träårder användes ännu,
här potatis exempelvis, men numera endast
i undantagsfall.

För en generation sedan skulle
en bonde själv nu verka sina jordbruks-
redskap.

Num på det nya skolei övergick
en del av ungdomen här från jordbruket
till skolan.

En del ungdomar för till Amerika
på 1890-talet. Men ändå ingen större
utvandring. De lockades av att kunna
få mer och tjäna pengar och sedan
få hem till att kunna arbeta som
hjälpständer. Därför var ju dåliga inle
timdelan för låga som nu. Där tiderna

här hemma för bättre och uppbyggande Amerika-
nerna också. Genom organisationer pressades
lönerna upp och ungdomarna stannade
hemma.

Vi var sparsammare i vår ung-
dom. Man tog mer på sig då än på
kronan nu.

Kalasen varade i flera dagar.
Bara för 30 år sedan var jag på en
bröllop, som varade i tre dagar. Gästerna
hade mat och kakor med sig och fick
en påse med kakor med sig hem.

Barnen döptes i regel i kyrkan.
Begravningarna var ungefär som nu.

I min hem hade vi en tidning,
som kom var annan dag. Jag lånade
böcker på biblioteket och läste historiska
romaner. Men det var inte vanligt alls.

Dei var skrangt i skolan för. Vi var 73 stycken i min klass. För att jag kände till bland så många barn måste läraren vara skrang. När lärare slog sönder min en robbing i veskan

I slutet av 1800-talet var tegel i allmänhet bruk till byggnadsmaterial och till till ladugårdarna.

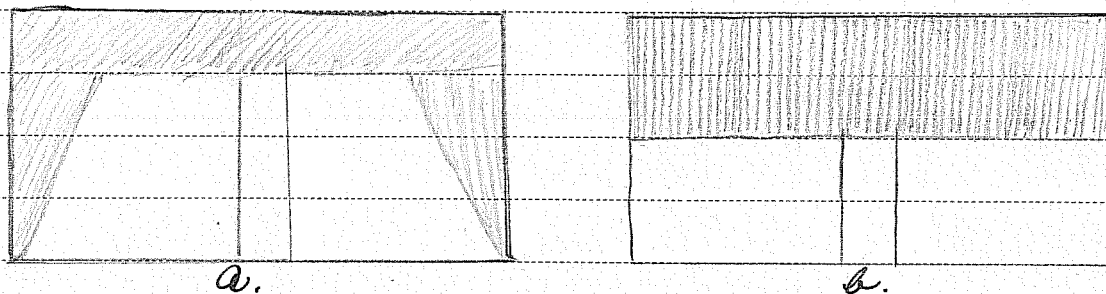
Taken var vanligen av balm och pinnhusen var de av spån och fram på dei nya sekler blev papp vanligt, sedan hade man plåt och tegelpannor utanpå. Pappen kom emellan den var mera eld säker än balm och sedan skyddade ju plåt och tegel ännu bättre.

De bräddklädda trähusen mådde man med röd färg.

I slutet av 1800-talet hade man

i allmänhet tapeter i de bebodda rum-
men. Vågori ueriska rum såsom
dräng och - pigkammare hade ännu
virkade väggar.

Kring schelstigei var det ännu all-
män att man själv värde sina kammaren.
Gardinerna var av trä slag.

I de gamla kornrikeshusen såu två fönster såu
minst varandra kulan skilde av en skpelare
Figur a visar hur gardinen var avhängad
i det främste rummet och b hur den var i
värderummet.

I en lön i stugan fanns alltid väggfästa bänkar utmed 2 väggar och där stod en stor matbord. I köket fanns också en öppen spis, där man också eldade till tändningen i rummet intill. Dessa ställnngen bestod av gläsa järnplattor, som var dekorerade med så allahanda motiv, vanligtast var det gröna och blåa.

Intill denna rum stod vanligen en kakelugns bänk där man lag och tog middag.

För kakelugnens skull hade man ofta gjort en liten utbyggnad till köket. Dessa rumshesparande arrangemang var vanlig på 1800-talets början och sen. Sedan förbränd de igen.

Börningsluset var i regel smalt. Tvåar mer det på borden gick salen.

Möblerna räcker för minst en generation. De var oftast av ek och björk nästan möjligen.

Hus med ek - korsvirke fick stå i hundraårs å.

Golven var i min barndom ofta av lera men jag minns det svagt, det är mest brädgolv som jag kan skilja mig.

Om golven skulle vara fina till helgerna strödde man sand och gräsklipp på dem.

När köksspisen blev bråkig sålles den till att börja med in i den öppna spisen.

Serfat och bekrus vanliga i min hem, men vi hade också porcelin. I min hem hade vi gemensamt matfat min på bordet och doppade alla

nr det. Men den tiden kom nr bruk
redan för 50 år sedan.

Sluder för är hemdrade lagade
man vägarne med grus som nu
på allmänningarna.

Gästgärdarna bodde för
bönderna till skjutsning. I regel fanns
det en mängd skjutsbåll mellan gäst-
gärdarna, ej ovanligt med små-
krokar på varje halvmit.

På söndagarna arbetade
man inte mer än till nödvändigt.
Vi gick i kyrkan varje söndag. Men
det gick många i kyrkan lika mycket
för att höra nyheter som för att
höra predikan. Alla nyheter, såsom före-
stående auktioner o. dyl. lästes upp där.

Jag har inte sett bönderna hade

ACC. NR M.10504:25.

några nämnvärda högkonjunkturer under
de båda världskrigen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R **M. 10504:26.**

Landskap: ⁶ Skåne
 Härad: Proia
 Socken: Slörby
 Uppteckningsår: 1947

Upptecknat av: Agneta Vils
 Adress: Blekinges. 3 b.
 Berättat av: Göns Ohlsson. Lantbr.
 Född år 1866 i Östbyholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När den nya tiden kom till bygden.

Byggsamman har inte förekommit här
 så länge jag kan minnas.

I min ungdom, alltså på 1870 och
 1880-talet förekom kalssjö här, men den
 det upphörde helt i slutet av 1800-talet.

På 1870-talet hade vi klös, den ovis-
 svarar fjäderharven. Träharven förekom till
 omkring sekelskiftet. Då förvaras även
 träplojers.

På gårdarna började man odla
 rotfrukter omkring sekelskiftet. Ungefär

Skriv endast på denna sida!

Samtidigt började morots- odlingen.

På 1870- talet hade man allmänna klörrall. På 1900- talet började man odla klörrävar, alsicke- klörrävar och hundkex.

Ängsarealen var större för. För ungefär 70 år sedan började ängsmarkerna odlas upp.

Det var de stora gårdarna, som började med alla jordbruks förbättringarna, sedan följde småbrukerna efter.

Det har aldrig förekommit någon nämnvärd småindustri eller hantverksindustri.

Det finns faktiskt inga exempel alls på personer, som slutat med mindre lönande arbete för att ägna sig åt mera inkomstbringande. Jo, det var ju en del som för till Amerika lockades av att man där tjänade mycket mera än hemma. Arbetsmigrationen tog slut då vi fick det bättre

i Sverige.

För 35 år sedan fick vi handelsbod i Östbyholm; den sålles upp av handlanden Ohlsson. Vågra främda drack lernads ranson med. Gode den inte.

I början av 1900-talet började naturabetalningarna att upphöra.

För 25 år sedan började balniaken att förvinna och ersättas av papp-tak. Sedan blev det allmänna med harti tak.

När småbrukare-husen byggdes här var byggnadsmaterialit inte längre sten utan tegel eller trä. Dessa hus målades då i rött.

I min uppväxt-tid fickom aldrig tapeter, inte ens i de stora gårdarna där jag tjänade i min ungdom. Man hade sand och snuris på golvet.

Husbonns folket och tjänarna åt vid samma bord i min ungdom. Man använde beställningar och bordskedar; var och en fick själv hålla sig med knivar, alla hade ju "lommekniv". Maten stod i trä fat på borden och var detta åt alla.

Gardiner saknades överhuvudtaget alldeles åtminstone i kök och vardagsrum, men i förrummet förekom det ibland att man hade en bred gardinkappa som täckte halva fönstret och gick tvärs över den.

För 30-40 år sedan började möblerna förändras. Förr hade man alltid haft en bänk runt borden, men nu kom "pinna-stolar", som ansågs särskilt fina.

Inne i storköket var det vanligt med en sätting.

För ungefär 40 år sedan kom köks-

spisen i bruk.

Kalsten var mycket trevligare än nu. Man umgicks mera demokratiskt; det fanns ingen skilnad på husbondsfolkets och tjänarnas ungdomar.

Båda sista nio på 1870-80-talet var då vi ungdomar samledes och gick till någon lounge och dansade till dragspelsmusik.

Vi hade ingen tidning i min barndom. Nyheter om auktioner o. dyl. gick vi höra i kyrkan. Då gick man allmänt i kyrkan; man kunde se långa rader av folk på väg till kyrkvärdshuset. Söndagen var då en verklig vilodag, inget arbete inom det allra nödvändigaste gick utföras.

Husfästet har jag upplevt. En gång om året kom prästen till någon gård, där

Föreläsningarna samledes roteris och vi följdes i katekesen.

Bid begravningarna hade man i min ungdom stora och mycket fina kalas.

Barnen döptes alltid i kyrkan.

Vägarna sköttes för av bönderna, som hade sin stycke var sin "skärva".

I min ungdom hade man en vagn med järnaxlar, som smordes med tjära. Hjäldevagnen fanns också då, men inte alls allmän. Den blev allmän för kring bekelskiqet.

Det var skrämt med folkskoleundervisningen i min barndom. Lärarna var nrusla tycker jag. Vi lärde lilla katekesen och biblisk historia och lite räkning och så lärde vi mycket knapphändig att skriva.

ACC. N:R M. 10504:32.

Gädderörelserna har inte alls betydelse här.

De s. k. brykonjunkturerna under de båda världskrigen har inte så betydelse. Gilla så de har spelat någon roll här för konjunkturerna.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R. M 10504:33.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Agnete Vibe
 Härad: Frona Adress: Plekinger 3 G.
 Socken: Hörby Berättat av: F. d. kyrkostad H. Kniberg
 Uppteckningsår: 1947 Född år 1868 i Västra Torsås

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Inflyttad till Hörby 1892.

När den nya tiden kom till bygden

När jag kom hit till Hörby 1892 fanns det några småare industrier här, nämligen en rep-
 lagare, två kopparslagare, två järnare och två
 garvare. Det fanns också en bonträdare och
 en slamp.

Immigrationen betydde nog inte så
 mycket här. Atminstone inte under själva emi-
 grationsperioden. Skänningarna hade det inte så
 fattigt i allmänhet och det fanns någon an-
 ledning att minnas andra.

När jag kom hit 1892 som färgare-gesäll hade jag halv naturals - betäling, d. v. s. jag fick maten + 18 kr. i veckan.

I slutet av 1800-talet började man bygga hus av trästen när det skulle vara riktigt fint.

Kring sekelskiftet var det vanligt att måla husen, men rödfärgning var ännu ganska ovanlig.

Det hände att man byggde om bostäderna men det var ju inte alls så vanligt som nu.

Gårdarna till att man byggde om var att ju kring sekelskiftet började affärerna gå framåt, folk fick i allmänhet mera pengar. Man ville ha större och bättre bostäder.

Vi hade alltid haft tapeter.

Men vi hade sten på golvet; det var kullersten i köket och där hade vi också en öppen

spis. Inne i den andra rummet där vi ännu hade vi en vanlig köks spis, som stod i en liten så att den närmade två personer. Den skaffades år 1895.

Den största skilnadens på kalaset under fjärde århundradet och nu är det så här man går på i flera dagar.

Vägarna var bättre för än nu tycker jag. När de skär vats på höstarna och snön lade sig på skärven var det mycket bättre för hästbörarna. När sedan vår stormarna sopade vägarna fanns det kvar en skär som var bärbar och god. Som det nu är dammar vägarne på året om.

Skidåren började förbättras i mitten av 1800-talet. Då blev det vagnar med städdräder. Tidigare hade man bara vagnskorgen direkt på skidorna; det blev då ingen

Fjädning

Vägen har fjädrats mycket. För samla-
des man till festor och gillan i hemmen. År
1892 sattes det första konditoriet upp här och det
blev ganska en hitbän för all ungdom i
trakten.

I slutet av fjära skolan började vi blla
tidningar. Det var först "Köls- posten" sedan
kom "Central- skåne" (nuvarande "Västerns Skåne").
De kom två gånger i veckan. Folk bör tidning
ganska allmän.

1844 gick vi på gamla folkskola. Det
hände att barnen gick över till högre skola,
men det var inte alls så vanligt som nu.

Man gick flitigare i kyrkan för.
Barnen döptes ofta i kyrkan.

Begravningsbruket har inte fjädrats
allt.

ACC. N:R M. 10504:37.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

På 1800-talet har jag inte hört talas om
någon särskilt lysande år, men under den
första världskriget hjälpte bönderna en del.
En bonde kom då in till Hölby och
köpte två stora glösa pianon, han hade
nämligen två dottrar.

ACC. N:R. M. 10504:38.Landskap: SkåneUpptecknat av: Agne VilsHärad: TroskaAdress: Blehingen 3 G. LundSocken: KöbyBerättat av: A. V. Sjöberg. Handl.Uppteckningsår: 1947Född år 1877 i Skövde 1880 i KöbyLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVNär den nya tiden kom till bygden.

Laga skifte infördes här 1884 av Jöns
Länsmätaren Jonas Ahn-Jält.

Det finns inga skriftade byar kvar
här. Byggsamman har vi ännu kvar här. Vid
laga skiftes införande avsåttes vissa allmänning-
ar som byggsamman och förvaller. Alla by-
handlingar o. d. finns hos nuvarande äldre-
mannen Gösta Turesson.

Bönderna här hade skjutit skyldigheten.
Den siste som hade det här var Anders Persson.

Av småindustrier har vi haft en del
del. Hantverket har varit mycket blomstrande

22 Infr. s. 1, 9, 16
och 47.

här. Vår hantverksförening firar 50-års-jubileum nästa år. Det fanns kring skedskifter en hel del små hantverkare här, men så småningom inkräktade ju industrien på dem.

Det fanns en gammal lussbehovskvarn här, Sydvarn, som tillverkade mjöl och drevs av firma Lindkvist på Råbygatan. Lindkvist övertar den och den ändrades om till valsvarn och nu driver den i gammal stors skala.

Det fanns en snickerifabrik, som är ungefär 20 år gammal.

För 30 år sedan fanns här upp en vägarveri. Innehavaren Sundberg driver den än.

Bryggeriet är omkring 40 år gammalt. År 1890 startade Per Ohlsson ett spinneri,

som drevs med väteukraft. År 1915 sålde han det till Bäckström, som drev spinneriet i smått till för 3 år sedan.

Disponent P. Persson sålde år 1880 upp ett osteri. Man fick avfallsmjölk från mejeriet. Det nedlades omkring 1920. Där finns nu en smöreri fabrik i stället.

Ingenjör Jögren startade i kompani med disponent Persson en mjölksockerfabrik. Man utvann socker ur vasslau. Även den existerade fram till år 1920.

Strax före första världskriget startades ett glasslageri. Det var ett bolag och upplöstes efter kriget.

Andelsmejeriet har funnits så långt jag minns.

En bryggeris firma startades år 1880 av en man vid namn Liljeborg. Hans son Viktor

Liljeberg över tog firman.

För 50 år sedan byggdes en mekanisk verkstad här. Den låg nere en tid, sedan såldes den till Eriksson av Sparbanken. Där tillverkas nu "Rely-kärran".

Det var endast några russiska personer som nu vandrade till Amerika.

För var det brukligt att tjänarna bara fick betalning i naturen. För 50-60 år sedan började kontant-betalningen bli vanlig.

Man värde och handarbetade mycket för i tiden. Vid de gamla marknaderna i Kåby, som varade i tre dagar möttes Kåbybornas och Skogsbybornas folk med sina varor och andra arbeten och handlade med var-

andra.

För hade man ju alltså helt sak på husen. Omkring 1870 kom spåntaken i bruk. Tjärpappan började komma ^{från} 1880-talet; det blev sedan helt dominerande. Omkring 1920 blev det vanligt med tegel- och sten- tak.

Målning av husen är en sak som 100 år gammal sed här. Bruket av röd- färga husen var en mode, som spred sig från Småland söderut.

Det har förekommit mera utbyggnad än ombyggnad här. Men efterhand började man även med restaureringar, i synnerhet i de fastigheter där spår inritades.

Man hade stora utrymme före, varje familj hade sin egen fastighet omkring år 1870. Någon fick ett eget hus eller

var alltså inte aktuell förrän industrin
började här på allvar. Varje arbetare
fick själv ordna sin bostadsfråga. Men
år 1915 byggdes det första gjuteriet här
och de byggde tio småvillor för sina
arbetare. De kallas ännu för bruks-
villorna.

Möbleringsplanen har förändrats
successivt. Det var vanligt för att alla
möblerna var placerade utmed väggarna.
Möblerna gjordes då av mycket skickliga
handverkare. Omkring 1914-18 då län-
sbrukarna tjänade mycket pengar köpte
de mycket nya möbler.

De väggfästa sängarna och
bänkarna var nog vanligare ute på
landet än här.

Vi hade i regel bekväma garli-

mer. Varje hushåll följde för upp en gris,
men när skakteriet kom 1914 köpte de
sig inte mera.

Man bekände också allmänhet sin
lilla hjärta för hils bageriet kom.

Kalasen följer inte alla gamla tra-
ditioner mera, inte ens på landet. På
de senaste 30 åren har de gamla skoler-
na med stora kalas alldeles förträngt.

Bönderna hade förr var sin bit
av vägen, som de skulle hålla i ordning.
Omkring 1870 belade byamännen gamla
storgat med kullersten. På 1920-talet
skrevs den första gatan bär det var
bygatan. År 1924 skrevs den första
gatan här med inlagd sten, och även
här på skivorna och gamla storgat med
inlagd sten.

I min ungdom samledes ungdomen
här dens på en niedarbana. Några
år sen på dei nya sklei blev bio en
mycki nöje. Den första biografen här
startade min bror 1908.

Vi hade tidning här på 1880-talet.
Man köpte inte mycket böcker. Vi hade
länbibliotek.

Klasserna i folkskolan var
mycket stora för, vilket på förvärrade
undervisningen. Inte vanligt i Rute av
få sklei med 80 barn i en sal, då
läste 3 klasser samtidigt. De hade
mycket bänkar och någon gick mer till
högre skola.

1885 var jag och de följande besökte
på landsbygden, men inte här i byn.

Folk var flitiga kyrkbesökare

fön. Kyrkan var en mötesplats för
människorna.

Barnebar dop i kyrkan så
långt jag minns och än håller prosten
på att barnen bör dopas i kyrkan.

Väckelserörelserna har här
spelat en obetydlig roll. Kyrkan har
alltså varit det väsentliga.

Lanbruksarna hade hög konjunktur
under första världskriget och de medförde
på sina bäst stegrade pensioner och många
äldrade levnadsförhållanden.

ACC. N:R **M. 10504:47.**

Landskap: Skåne
 Härad: Trossa
 Socken: Hörby
 Uppteckningsår: 1947

Upptecknat av: Agnete Vilo
 Adress: Blekinge v. 3 b. d. and
 Berättat av: Per Jönsson. Landb.
 Född år 1865 i Bromma

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppg. Jönsson gädder Östergötland, dit
 P. Jönsson flyttade kring skiftet.

När den nya tiden kom till bygderna.

Laga skifte genomfördes här 1827.

Av jordbruksredskapen minns jag järn-
 plögen, som kom igång redan på 1820-talet.
 Urgepår samtidigt kom ångtröskan.

Åren 1877-78 kom skördemaskinerna
 i allmänhet bruk. På de större gårdarna
 började man på 1890-talet använda
 hälvindare men småbrukarna började
 inte använda dem förrän i början
 av 1900-talet.

2 Skiftesblad-
 från kungälvskas
 år 1827.

Skriv endast på denna sida!

Ända till slutet av 1880-talet var det allmänhet med 8-årsfall. Men när sockerbetsodlingen kom igång här i trakten omkring 1890 började herrgårdarna med jordskifte, vete, sockerbets, rågsäd och klövervall.

Klövervallarna förbättrades mycket genom konstgödslingen, som kom i bruk redan på 1890-talet men den fick först allmän betryggelse på 1900-talet.

Redan på 1860-talet började man med röledningsdikning. På 1870-talet skulle alla ärendatorer dika. Då var det 40-50 man vid varje herrgård som dikade.

Man hade mera äng för, men genom dikningen kunde de torra ängarna bli torra och odlas upp. Det var mycket

Jord, som blev torrlagd och uppsodlad
fick vare dit många. Och det blev ju
bördig jord man mårann för den var
mårn i många.

Alla kläder tillverkade för hemma.
Gjarna fick vadmal och linne i lön.
Alli tygdes för hand, symaskinen kom
inte i bruk förrän på 1880-talet. Kvin-
norna gjorde vackra knypplingar och
broderier. Sådan för kommer mårn nu för
tiden.

Innan järnvägen kom 1896 ordna-
de gårdägaregårdarna med skjutar. I
början på hästar budade de bönderna att
köpa, men dessa var inte franska att
köpa, de fick betala för det.

Man var sparsammare med sina
konstater i sin ungdom än nu.

Natura - bet alningen började upp-
höra 1880. Anledningen var att då kom
mjölkproduktionen riktigt i gång genom
att andelsmejerierna då började. När man
nu inriktade sig på ökad mjölkproduktion
avtog jämkölsen och man fick kläa
att ge tjänarna en del av lönen i kläder,
men räcker bara till familjens häls.

Den första handelsboden kom här
1906 och startades av en som hette Anders-
son. Den medförde inga nya varor.

1911 fick vi ett bageri.

Redan under 900-talet är bebyggelsen
var många stora gårdar tegelmurade, men
först kring skolorna blev det allmänhet
att och då de mindre gårdarna tegelmurades.
Gårdarna var i allmänhet kringbyggda,
med 4 längor och 2 portar, en på var

sida. På landet var det allmänna med
halvfabrik. De fattiga hade bergslags och
de mera välrituade brädslags.

Ena hemmet började man med hem
i början av 1900-talet.

Bönderna hade stora kalas, men
vi småbrukare hade bara enkla kaffe-
bjudningar.

Vi hade lertallrikar i de bondgårdar
där jag tjänade; maten stod i trä fat
~~men~~ på bordet och alla åt ur kruskedar.
Kruken fick vara och en hälla sig med sjö.
Var vi skulle ha en sup gick glaset runt
bela bordet.

Böndernas bröllopsfester varade
i flera dagar. Först festsade man i hennes
hem i två dagar, sedan flyttades hela
festen till baus hem den tredje dagen.

och fjärde dagen bjöds hela byn på kalas.

Stren besparningarna följdes av stora och påkostade kalas. Bland annat hölls en speukaka till som skulle vara minn om en mer levande by.

Barnen skulle döpas i kyrkan. Men fick under inga förhållanden dröja mer än 14 dagar med att döpa sin barn.

I slutet av 1800-talet kom det ut en mängd krigsböcker. Jag minns några krigs-
liga böcker som kom ut till ett pris av 25 öre; där fanns bl. a. skildringar om 30-årigt kriget och så "Fältkärens berättelser".

Under det första världskriget
tjänade bönderna mycket pengar på att sälja hästar till Tyskland, de fick fyra gånger så mycket för dem som de själva

ACC. N:R M. 10504:53.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hade givit. Sker före föra världskrigen
hade bönderna här i trakten föra sködar
men 1914-15 var det dåliga sköde - år.